

Reflektioner kring skärgårdsboende – varför inte?

TEXT: NINA SÖDERLUND

I Trygga skärgårdsboendet rf:s förtjänstfulla utredning om fritidsboendet i Kimi-toöns kommun och Västabolands stad som blev klar i våras, finns många intressanta punkter att spinna vidare på.

I datainsamlingsprojektet som leddes av Bo-Erik Ekström tillsammans med Erik Berglund och Andreas Hindersson ställdes bland annat frågan om vilken service de deltidboende önskar få lokalt? – alltså en viktig information för de lokala företagen; också för dem som ännu inte finns.

Likaså är uträkningarna om hur många euron deltidboendet som helhet hämtar till kommunerna och det lokala näringslivet är viktiga att analysera.

ALLA VET ju hur mycket folk det rör sig i skärgården sommartid, men detta är veterligen första gången man försökt ta reda på hur många gäster varje stuga och brygga har under sommaren.

De privata gästerna är fler än de egentliga turisterna, men de finns inte med i statistiken. De övernattar inte på hotell utan i båten eller i gäststugan, men de skall ha glass, potatis, fisk, korv och öl, och de kan tänkas ta sig en tur till den lokala restaurangen, grillen eller pizzerian. Det är lätt att förstå att det handlar om stora pengar, men först nu finns det också på papper.

MED TANKE PÅ de Åboländska kommunernas utveckling hör punkterna 26 och 27 till de mest intressanta, det vill säga frågan "Skulle ni kunna tänka Er att skriva Er i fritidskommunen?" och "Om ja, varför har Ni inte gjort det?" På den första frågan svarar ca 30 procent ja och därtill svarar ännu nästan 6 procent "kanske". Detta är en stor siffra och skulle absolut kräva en fördjupad utredning,

▲ Bildtext. © Håkan Eklund.

men just nu vet vi inte vilka dessa personer är och kan bara gissa vilka de egentliga motiven är.

De allra flesta som skulle kunna tänka sig att skriva sig i fritidskommunen har inte gjort det för att det inte passar livssituationen eller/och för att jobbet finns någon annanstans.

Nästa fråga skulle ha varit: "NÄR är livssituationen den rätta för att förverkliga en dröm om ett liv i skärgården?" Kanske barnen i skolåldern egentligen gärna skulle bo i skärgården och gå i skola där? Kanske den kompetens och arbetserfarenhet man har kunde omvandlas till ett annat arbete (sannolikt som företagare) just i skärgården? Inkomsterna skulle säkert bli lägre, men i skärgården är det billigare att bo, särskilt om man odlar, fiskar eller jagar. Det kan de flesta göra i skärgården oberoende av boendeform, eller så köper man direkt från producenterna i närheten. I båda fallen slipper man förtvivlat tolka etiketterna i städernas hektarstora affärer fört att kolla upp mängden e-ämnen och andra konstigheter som inte hör hemma i vardagsmat. Konsumtionshyserin lyser också annars med sin frånvaro i skärgården, vilket genast märks i plånboken. Att vara självförsörjande i fråga om både mat, värme och vatten kan faktiskt rätt långt vara möjligt, också på öar utan el i och med att små vindmøllor och solpaneler blir allt effektivare.

MÅNGA SVARAR också att de kan tänka sig att flytta ut senare eller när de blir pensionärer. När är "senare", och hur vet de i vilket skick de är då? Ändå är det förtröstansfullt att veta att den lilla men stadiga ström av friska energiska pensionärer som flyttar ut till skärgården och tillför lokalsamhället mycket gott, tydligen kommer att hålla i sig.

Ganska många svarar också att orsaken är sämre service i skärgården, bl a hälsovård.

Hur mycket de deltidsboende egentligen vet om servicen i skärgårdskommunerna, kan man ju fråga sig? De har ju alltid blivit påmind om att servicen är enbart för de fast bosatta som betalar skatt och att tex hälsostationen bara får utnyttjas i akuta fall. De flesta vet sannolikt inte att man i skärgården alltid velat satsa på god och mänsklig åldringsvård, att skolorna är välfungerande, byråkratin är obetydlig och köerna till hälsovården är korta. Det är dessutom en stor fördel att inte alltid behöva fylla i blanketter om och om igen, utan i stället få en personlig betjäning där personalen genast vet vem

▲ Bildtext. © Håkan Eklund.

man är och kanske minns krämpor man haft årtionden tillbaka.

FÖR EN DEL kunde det vara viktigt att få veta att det till och med finns upplysta motionsbanor i skärgården, att man kan idka ganska många slag av motion (i alla fall i centrum) och att det finns ett kulturutbud också vintertid (förutsatt att invånarna själva är aktiva). För alla med vanliga ryggproblem eller övervikt är skärgården ett bra val, här har man inte riktigt tid att bli överviktig och många ryggbekymmer försvinner t ex av att regelbundet hugga ved. Dessutom ger det en viss frid i själen att ha en prydlig hög med ved på gården. Gärna en stor hög.

Också den privata servicen är personlig, både i banker och i försäkringsbolag. Taxi- och busschaufförer vet vart man skall också fast man inte själv vet. På krogen vet de vad man brukar vilja äta och dricka (och när man borde gå hem). På biblioteket vet den professionella personalen vilka böcker man borde läsa, dessutom är köerna till de

populäraste böckerna inte alls så långa som i städerna. En fantastisk fördel för läshungriga.

RÄTT MÅNGA SVARAR också att lagen inte tillåter att man flyttar ut, dvs att magistraten säger nej för att fritidsbostaden inte uppfyller alla tänkbara kriterier för åretruntboende. Att nästan 10 procent uppger denna så kallade "magistratsfråga" som huvudorsak är också värt att uppmärksamma!

Många frågar sig varför en myndighet vill hindra folk från att bo i ett hus som ägaren själv anser duger som bostad, men som inte har rätt höjd på innertaket, fel sorts fönster och vatten varken ut eller in. Vems problem är det? Tyvärr verkar denna fråga inte avancera nämnvärt eftersom man inom byggnadstillsynen tycks anse att vi inte kan radera hela grunden för mark- och byggnadsplaneringen genom att ändra grundlinjen, inte ens fast kommunerna så önskar.

Ingenting händer då alla håller på sitt och ingen har makt att tvinga de olika intressenterna till samma bord. Resultatet är att skärgården mister

stora mängder potentiella invånare. Några väljer en annan officiell adress och bor så att säga olagligt i sin fritidsstuga. Året om. Det kan knappast gagna någon.

DET SVAR SOM VÄCKER mest nyfikenhet är "vill inte" (10 procent). Vadå vill inte?

Kanske dessa personer verkligen funderat på skärgårdsboendets olika aspekter och kommit fram till att de helt enkelt inte vill. Eller så hade de missat något i sina funderingar. Hade de tänkt på att man som boende i skärgården kan steka abborrfileér till frukost? Att tystnaden är terapi för hjärta och hjärna? Att man kan avbryta kökssysslorna när man hör tranorna och gå ut och se om de är tio eller trehundra? Att man genast vet när de första ejderungarna har kläcks – även om det är en måndag? Att barnen i skolan inte behöver klä sig efter senaste svindyra mode? Att man kanske kan pissa på sin egen gård utan att det stör andra; höjden av lycka för den finske mannen i alla fall.

Här har också Miljöcentralen närmat sig folket för en gångs skull, man rekommenderar nuförtiden folk att av ekologiska skäl pissa lite här och där på gården (men inte vid stranden förstås).

HADE DE SOM INTE VILL tänkt på att man själv kan tassa omkring i pyjamas eller nattsärk i sin trädgård eller ta sig till butiken i arbetshalare eller noppig ylletröja? Att man kan hitta intressanta användbara saker i avfallsskärnen som inte ännu alla är nedsänkta i jorden? Att man börjar använda sin fantasi för att kunna återanvända allt så man slipper åka till stan. Att det ännu finns platser var samhörighet, talkoanda och byteshandel fungerar?

Att man börjar undvika konsumtionsresor till staden bla för att man inte orkar söka fram stadskläderna eller för att man inte står ut med oljudet, raden med sjuttiosju olika sorters tvättmedel, blinkande neonljus och miljoner prylar man inte behöver. Hade de som inte vill tänkt på stjärnhimlen, månskenet, det fridfulla mörkret, den friska luften, skogarnas doft, den bländande vita snön, isviderna eller vågornas kluckande? Mindes de just då uvens första rop under menföret på vårvintern eller allornas sång under en kort tid i slutet av april?

Har de tänkt på allt det som sker i skärgården mellan måndag och fredag och mellan november och mars?

Skärgård

ATT BO I SKÄRGÅRDEN kan förstås också vara rätt besvärligt, beroende på urbaniseringsgrad. Om livets mening är att ligga på soffan och titta på Big Brother, det gör säkert också skärgårdsbor (vi har ingen teve), eller att annars ha det så bekvämt som möjligt, då kan det vara bäst att bli kvar i stan.

De som är rädda för avstånd och färjor borde kanske få veta att man faktiskt vänjer sig, behjälpligt i alla fall. På färjor och förbindelsebåtar är det många som dricker sitt morgonkaffe, tuperar håret, rakar skägget, läser tidningen och försöker per telefon väcka trötta skolbarn. Många ärenden avhandlas på färjor och förbindelsebåtar. Informationen löper.

För länge sedan tog den då självständiga kommunen Nagu som sin slogan "Nagu är en livsstil". Många minns den än och man kan lugnt säga att det inte bara är Nagu som är en livsstil, hela skärgården är det.

ATT RÄKNA UPP bekymren med att bo i skärgården, alla problem som kan öka antalet som inte vill bo här ryms inte med tyvärr, bara en liten sammanfattning: oändligt antal svordomar över icke-fungerande telefonförbindelser, opålitliga elnät, icke-existerande eller svaga internetförbindelser, ibland dåligt plogade och sandade vägar, olämpliga förbindelsebåtar, ingen idé att vänta på poliser som aldrig kommer och så vidare, och så vidare ...

Kanhända har de som verkligen inte vill flytta till skärgården läst om dessa bekymmer i tidningen, och fått för sig att de överskuggar de goda sidorna med att bo här. Det gör de inte, men det handlar rätt långt om ens egen inställning till motgångar. Ändå är det en livsnödvändighet för en levande skärgård att vi får bättre bredband för att många helt enkelt inte kan utföra sitt jobb i skärgården utan det.

DET FINNS ÄNDÅ en sak jag erkänner att verkligen är sämre då man börjar bo året om i ett hus som länge varit bara fritidsbostad. Före jag själv (åter) flyttade till Nagu hörde jag det sägas i radion av Clara Puranen som hade flyttat till Högsåra: att inte längre ha kvar längtan efter att få komma ut till sin stugdoftande stuga och till sin strand!

Det är faktiskt lite ledsamt. Att redan på söndag kväll när disken är diskad, kexen bortgömda för mössen och dörrarna låsts, börja längta till den dagen då man nästa gång kan komma ut till den

▲ Bildtext. © Fotografen.

finaste platsen på jorden, det är en fin känsla som man upptäcker på allvar att saknas först när man bor där på heltid. När man kan stannat kvar på söndag kväll, inte behöver diska just då, man har kunnat skaffa katt som håller mössen från kexen, när man inte mera behöver låsa dörrarna, då är man lättad, men samtidigt saknas något.

Den känsloförlusten får man dock ta. Om man kan, men framförallt om man vill ta steget ut och bli skärgårdsbo. Och om magistraten vill. ♦

Artikelförfattaren

Nina Söderlund är ordförande för ledningsgruppen för Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi

Adress: Ramsö, Hermistostigen 15
21660 NAGU

e-post: nina.soderlund@abo.fi